

Luisterkunst: Luisteren is een beweging

Eigenschappen van geluid en luisteren

Geluid is geen vlak, noch een object of iets statisch. Integendeel, geluid is een trilling die beweegt en weerkaatst in de ruimte. Geluidsgolven bewegen zich voor, achter, boven en onder ons, maar ook tegen, met en door ons. We nemen geluid met andere woorden niet alleen waar met onze oren, maar ook met ons **lichaam**.

Het lichaam absorbeert, weerkaatst en filtert geluid als een soort **membraan**. Meer nog, we inhaleren zelfs geluiden. De manier waarop we geluiden waarnemen is dus niet enkel frontaal, maar omni-directioneel en transversaal (in tegenstelling tot onze visuele perceptie).

Geluid is ook meer dan resonantie alleen. Wanneer we aandachtig naar geluid luisteren, kunnen we er allerlei betekenissen aan toekennen. Naast akoestische informatie dragen geluiden ook emotionele, intentionele, associatieve en andere inhouden. Onze herinneringen, culturele achtergrond, opvoeding en zelfs de context van het moment (bv. of je verliefd bent, honger hebt ...) bepalen mee hoe we een geluid ervaren.

Ook afhankelijk van hoe ons hoofd en lichaam zijn gebouwd, en van de positie waarin we ons bevinden in de ruimte, beluisteren we eenzelfde geluid op een verschillende manier. Luisteren is met andere woorden heel persoonlijk, en **we verbinden ons op een relationele manier met wat we horen**. We zouden sociologisch gezien kunnen spreken over een 'luisterdiversiteit': iedereen luistert anders en op een eigen manier.

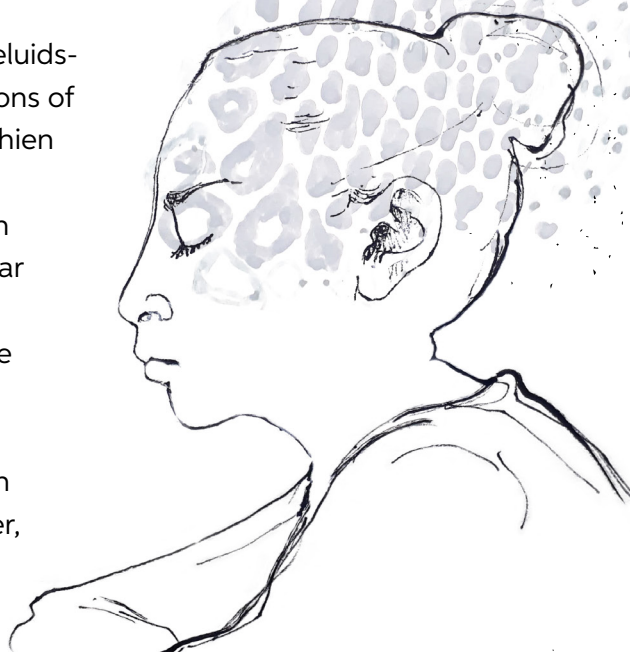
Bovendien beïnvloedt geluid de psychologie en het welbevinden van mensen én dieren in een leefomgeving. Psychologisch kan een geluid bijvoorbeeld iemand in een mum van tijd terugkatapulteren naar zijn kindertijd. Sociaal gezien kunnen bijvoorbeeld dieren die elkaars lokroep niet meer horen door het stijgende volume van de geluidsomgeving, verhuizen of uitsterven.

Kortom: geluid beïnvloedt ons en er zijn verschillende manieren van luisteren of 'luisterhoudingen'. **Een interessante tekst over luisterhoudingen kan je hier vinden.**

The listener is the artist

De **kunst van het luisteren** gaat veel breder dan gewoon luisteren naar een cafégesprek of naar populaire muziek. Wanneer iemand zijn persoonlijk referentiekader verbindt met het geluid dat hij waarneemt en zich bewust wordt van de resonantie, de reikwijdte, de bewegingen en de dimensies ervan, dan **wordt luisteren een artistieke daad**.

Als scheppend kunstenaar creëer je geluidswerelden wars van codes, genres, canons of formats om je luisterpubliek – of misschien beter: ‘deelnemers’ – te betrekken. Op die manier plaag en bevaag je hun auditieve ervaring. Je kan als kunstenaar richting geven, maar uiteindelijk is het de luisteraar die aan het stuur zit en die grotendeels zijn koers in het luisteren bepaalt. Daarom is het als kunstenaar bevorderlijk om net heel erg intuïtief en persoonlijk te werken (hoe persoonlijker, hoe universeler). Het publiek wordt in alle openheid aangesproken op zijn creatieve luistermogelijkheden en zijn kracht om auditief te verbeelden.

© Sterre De Vresse

Gezien het evenementiële karakter van luisteren spelen veel meer factoren en variabelen een rol dan enkel “het geluid”. Zowel in een dagelijkse als in een performatieve setting is datgene wat vooraf gaat aan het geluid en datgene wat nadien verder resoneert even belangrijk als de artistieke creatie zelf. Met andere woorden: **de artistieke uitdaging ligt niet zozeer in de geluidscreatie, maar wel in het effect dat je ermee bereikt op de luisterervaring** en de bewogenheid die het met zich meebrengt. Er dringt zich een neologisme op: **luisterkunst**.

Luisterkunst verschilt van geluidskunst, waarbij niet zozeer het luisteren als artistieke daad maar wel de virtuositeit (en in veel gevallen ook instrumentalisme) van het geluid centraal staat. Al zijn er zeker overlappingen tussen beide.

Luisterkunst volgt geen partituur, maar kan je eerder zien als een scenografie van het luisteren. Door de ruimtelijke en fysieke karakteristieken heeft het meer van een choreografie van het geluid dan van een muzikale compositie. Luisterkunst blendt daarom ook makkelijk met andere (visuele) disciplines.

aifoons missie

Ons doordeweeks luisteren staat meestal op 'autopilot'. Luisterkunst nodigt mensen uit om zich met een *beginner's mind* weer bewust te worden van het luisteren en om nieuwe auditieve verbindingen en engagementen aan te gaan.

**In the beginner's mind there are many possibilities,
in the expert's mind there are few.**

(Shunryu Suzuki)

Een beginner's mind luistert gretig, is onbevooroordeeld, open en tolerant voor de luisterdiversiteit. Die beginner's mind geeft (vooral volwassen) mensen een onvast gevoel omdat ze hun gekende kaders moeten loslaten. Als kunstorganisatie scheidt aifoon een speelveld waarbinnen de kunst van het luisteren ongeremd kan groeien, en hopen we dat die invalshoek ook ingang krijgt in het dagelijks luisteren van mensen. Het is de missie van aifoon om via participatieve projecten, producties en ateliers de (sterk visuele) mens en samenleving (en ook de kunsten) auditief rijker maken.

© aifoon vzw – Niets uit deze tekst mag worden overgenomen
zonder toestemming en bronvermelding

aifoon

www.aifoon.org